

วิธีดำเนินการวิจัย และการรวบรวมข้อมูล

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างได้แก่นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2522 จำนวน 16 คน ซึ่งได้มาจากการรับสมัคร และผู้วิจัยได้แบ่งตัวอย่างประชากรออกเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม ๆ ละ 8 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

ขั้นตอนในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. ประกาศรับสมัคร นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2522 ที่มีความสนใจเข้าร่วมการฝึกอบรมลักษณะความเป็นผู้นำ ปรากฏว่ามีผู้เข้ารับสมัครทั้งสิ้นจำนวน 25 คน
2. ประชุมผู้เข้ารับสมัคร เพื่อชี้แจงจุดมุ่งหมายในการฝึกอบรมลักษณะความเป็นผู้นำ ประโยชน์ที่ผู้เข้ารับสมัครจะได้รับในค่านพัฒนาการ และประสบการณ์ ตลอดจนรายละเอียดอื่น ๆ นอกจากนั้นผู้วิจัยยังได้ขอตารางเวลาว่างของผู้เข้ารับสมัครเพื่อนำไปกำหนดเวลาฝึก
3. ประชุมผู้เข้ารับสมัครครั้งที่ 2 เพื่อชี้แจง เวลาฝึกครั้งนี้คือ กลุ่มพุทธิปัญญา วันเสาร์ เวลา 9.00 - 12.00 น. กลุ่มพฤติกรรม วันเสาร์ เวลา 13.00 - 16.00 น. โดยจะทำการฝึกทุกสัปดาห์ ๆ ละ ครั้ง รวมทั้งสิ้น 5 สัปดาห์ โดยใช้ห้องปฏิบัติการทางจิตวิทยาเป็นสถานที่ฝึก ปรากฏว่ามีผู้เข้ารับสมัครขอลอนตัวเนื่องจากไม่ว่างในช่วงเวลาดังกล่าว และเหตุผลอื่น ๆ จำนวน 8 คน จึงเหลือผู้เข้ารับสมัคร 17 คน
4. ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มพุทธิปัญญา 9 คน และกลุ่มพฤติกรรม 8 คน ต่อมามีผู้เข้ารับสมัครในกลุ่มพุทธิปัญญา

ชดลอนตัวอีก 1 คน จึงเหลือกลุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 8 คน เท่ากัน

5. ผู้วิจัยอธิบายหลักเกณฑ์ในการเข้าร่วมการฝึกว่า ผู้เข้าร่วมการฝึกจะต้องเข้าร่วมการฝึกทุกครั้ง ไม่ควรขาดหรือไม่จำเป็นเพราะจะทำให้การวิจัยไม่สมบูรณ์ นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมการฝึกแต่ละคนจะต้องเลือกเพื่อนที่รู้จักกับผู้เข้าร่วมการฝึกจำนวน 5 คน และนำมาพบกับผู้วิจัยภายใน 1 สัปดาห์หลังจากเสร็จสิ้นการฝึกแล้ว หลักเกณฑ์ในการเลือกเพื่อนของผู้เข้าร่วมการฝึกผู้วิจัยได้กำหนดไว้ว่าให้ใช้หลักเกณฑ์ใดหลักเกณฑ์หนึ่งหรือทั้ง 3 หลักเกณฑ์ดังนี้

- ก. เป็นเพื่อนสนิทหรือเพื่อนในกลุ่มเดียวกัน หรือ
- ข. เคยทำงานกลุ่มร่วมกันอย่างน้อย 3 ครั้ง หรือ
- ค. เป็นญาติพี่น้องกัน

เกณฑ์ที่ผู้วิจัยใช้ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. เป็นนิสิตคณะครุศาสตร์ เพราะผู้วิจัยเชื่อว่านิสิตคณะครุศาสตร์มีความรู้ความเข้าใจในประสบการณ์กลุ่มพอควร ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานกลุ่มของผู้วิจัยเป็นไปอย่างรวดเร็วขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยยังมีความคุ้นเคยกับนิสิตคณะครุศาสตร์พอที่จะทำให้สามารถเข้าใจถึงปัญหา แนวความคิดและความต้องการของนิสิตได้

2. เป็นนิสิตปริญญาตรี เพราะจากการศึกษางานวิจัย พบว่า ในการฝึกอบรมลักษณะความเป็นผู้นำนั้นสามารถทำได้ในระดัับวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย เช่น จากการศึกษาของ คีป เบส และ วอน (Deep, Bass and Vaughn, 1967)¹ และ ไมเนอร์ (Miner, 1965)² ค่ายเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเลือกนิสิตระดับปริญญาตรี ทั้งเห็นว่าจะสะดวกในการติดต่อ

¹Ralph M. Stogdill, Handbook of Leadership : A Survey of Theory and Research, p. 190.

²Ibid., p. 186.

และนิสัยจะสามารถสละเวลาในการเข้ากลุ่มทดลองได้มากกว่าผู้ที่อยู่ระดับต่ำกว่า หรือผู้ที่ประกอบอาชีพแล้ว

3. การที่ผู้วิจัยเลือกเข้ากลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการรับสมัคร เนื่องจากการทดลองของผู้วิจัยไม่โคทำเพียงครั้งเดียวเสร็จ แต่ต้องทำต่อเนื่องกันไปถึง 5 ครั้ง ดังนั้นถ้าเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มาจากการบังคับ หรือการคัดเลือกของผู้วิจัยเองแล้ว กลุ่มตัวอย่างอาจไม่ให้ความสนใจที่จะเข้าร่วมการทดลองทุกครั้งก็เป็นได้ ซึ่งจะทำให้การวิจัยไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

4. ผู้วิจัยเลือกเข้ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 8 คนในแต่ละกลุ่ม เพราะเชื่อว่ามีความพอเหมาะที่จะให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ออตตาเวา (Ottawa) กล่าวว่ากลุ่มควรมีขนาดเล็กไม่ต่ำกว่า 5 คน และไม่ควรมากเกิน 12 คน เพราะสมาชิกจะได้มีโอกาสแสดงออกอย่างเป็นอิสระทั่วถึงกัน¹ ซึ่งใกล้เคียงกับ แมนเลิฟ และ เบ็กซ์ (Manlove and Beggs) ที่เสนอว่ากลุ่มควรมีขนาดตั้งแต่ 7 - 15 คน²

ระยะเวลาฝึก

ในการฝึกครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาฝึกขึ้นเองโดยพยายามให้เหมาะสมกับ 5 ลักษณะนั้นคือ ฝึกสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ๆ ละ 3 ชั่วโมง เป็นเวลา 5 สัปดาห์ รวมเวลาฝึกทั้งสิ้นประมาณ 15 ชั่วโมง ส่วนระยะเวลาการฝึกอื่น ๆ เท่าที่ศึกษาพบว่า มูน และ แฮริตัน (Moon and Hariton, 1958) ใช้ระยะเวลาในการฝึก 30 ชั่วโมง ลิปพิท (Lippitt, 1942) ใช้ 2 สัปดาห์ แคทเซล (Katzell, 1948) ใช้ 8 สัปดาห์ ไชน์ (Schein, 1967) ใช้ 2 ปี และ แวลลิเคท (Valiquet, 1968) ใช้ 1 ปี³

¹ หลุยส์ จาปาเทส, กลุ่มสัมพันธ์ (กรุงเทพฯ : แผนกจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 54.

² เรื่องเดียวกัน.

³ Ralph M. Stogdill, Handbook of Leadership : A Survey of Theory and Research, pp. 183 - 187.

โปรแกรม Managerial Effectiveness Seminar และ Executive Leadership Seminar ของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนแห่งสหรัฐอเมริกา (U.S. Civil Service Commission) ใช้ 6 วัน และ 3 วันครึ่ง ตามลำดับ¹

การเลือกฝึก 5 ลักษณะ

ในการฝึกครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกที่จะศึกษาเพียง 5 ลักษณะ โดยพิจารณาจากลักษณะที่มีความดีสูงสุด ซึ่งได้จากการตอบแบบสำรวจลักษณะความเป็นผู้นำของกรรมการนิสิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 15 คน ส่วนการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ ผู้วิจัยพบว่า ได้มีผู้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะความเป็นผู้นำมากมาย เช่น เบิร์ด (Bird, 1940) ได้วิเคราะห์งานวิจัย 20 เรื่อง ซึ่งเสนอลักษณะความเป็นผู้นำไว้ถึง 72 ลักษณะ และเขาพบว่า 65% ของลักษณะที่รวบรวมได้นี้มีอยู่ในงานวิจัยเพียงเรื่องเดียว และมีเพียง 4 ลักษณะเท่านั้นที่ปรากฏอยู่ในงานวิจัยมากกว่า 5 เรื่อง ลักษณะทั้ง 4 นี้ได้แก่ ลักษณะเปิดเผย (Extrovert) อารมณ์ขัน (Humour) ฉลาด (Intelligent) และความคิดริเริ่ม (Initiative) ส่วน ราล์ฟ เอ็ม สโตกคิลล์ (Ralph M. Stogdill) ได้รวบรวมลักษณะความเป็นผู้นำจากงานวิจัยต่าง ๆ ได้ถึง 124 ลักษณะ ซึ่งเขาสรุปว่า ลักษณะความเป็นผู้นำนี้จะแตกต่างกันตามสถานการณ์²

¹Desha Kaewchansilp, The Effectiveness of Leadership Training, p. 43.

²Ralph M. Stogdill, Handbook of Leadership : A Survey of Theory and Research, p. 72.

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามลักษณะความเป็นผู้นำ

ก. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามขึ้นโดยอาศัยแนวความคิดของ ยูรีล โฟ (Ureil Foa) ซึ่ง คีเรก คังสายัณฑ์ โคอองถึงในวิทยานิพนธ์ของเขาว่า แบบสอบถามในรูปแบบของการกำหนดสถานการณ์นั้นจะช่วยให้ผู้ตอบรู้สึกว่าคุณค่าตามนั้นสามารถเกิดขึ้นได้ ในชีวิตประจำวัน และทำให้ผู้ตอบรู้สึกไม่เบื่อหน่ายในการทำแบบสอบถาม¹ นอกจากนี้ข้อคำถามบางข้อในแบบสอบถามนี้ผู้วิจัยได้คัดแปลงมาจากแบบสอบถามลักษณะความเป็นผู้นำของ คีเรก คังสายัณฑ์²

ข. การสร้างแบบสอบถาม หลังจากที่คุณวิจัยได้ค้นคว้าและรวบรวมลักษณะความเป็นผู้นำจากหนังสือ เอกสาร วารสาร ตลอดจนงานวิจัยต่าง ๆ แล้ว ได้ให้กรรมการนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประจำปีการศึกษา 2522 จำนวน 15 คน เลือกลักษณะที่เห็นว่าสำคัญที่สุด 5 ลักษณะ สำหรับความเป็นผู้นำ หลังจากที่คุณวิจัยได้นำข้อมูลจากกรรมการนิสิตมาหาความถี่แล้ว ปรากฏว่า 5 ลักษณะดังกล่าว ได้แก่

1. การทำงานร่วมกับผู้อื่น
2. ความมีมนุษยสัมพันธ์
3. ความสามารถในการตัดสินใจ
4. ความเชื่อมั่นในตนเอง
5. ความรับผิดชอบ

ต่อจากนั้นผู้วิจัยได้กำหนดค่านิยามศัพท์เฉพาะขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามในรูปแบบ

¹ คีเรก คังสายัณฑ์, "การศึกษาดนการสอบแบบสืบสวนสอบสวน..." (ปริญญา นิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517), หน้า 54.

² เรื่องเดียวกัน, ภาคผนวก ค.

ของการกำหนดสถานการณ์จำนวน 38 ข้อ ลักษณะของข้อคำถามมีทั้งด้านนิทาน คือ สถานการณ์ที่บ่งถึงลักษณะความเป็นผู้นำที่ดี จำนวน 13 ข้อ และด้านนิเสธ คือ สถานการณ์ที่บ่งถึงลักษณะความเป็นผู้นำที่ไม่ดี จำนวน 17 ข้อ ต่อจากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้ง 38 ข้อ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบเพื่อหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา จากนั้นผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข และเลือกข้อคำถามเพื่อนำไปใช้ จำนวน 30 ข้อ

ค. การตอบแบบสอบถาม เนื่องจากแบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามที่ใช้กับเพื่อนของกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้นเวลาตอบผู้ตอบได้รับคำสั่งให้อ่านข้อคำถามทีละข้อ แล้วพิจารณาว่าเพื่อนของผู้ตอบซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะเช่นนั้นหรือไม่ มากน้อยเพียงใด เมื่อพิจารณาแล้วจึงทำเครื่องหมาย x ลงในกระดาษคำตอบซึ่งมีลักษณะเป็นสเกล 5 ของ ดังนี้

มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

ในการประเมิน คำตอบนั้นมีเกณฑ์ว่า

1. ถ้าสถานการณ์นั้นตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด หรือเขาเคยปฏิบัติมากที่สุด ให้ผู้ตอบทำเครื่องหมาย x ลงในช่องมากที่สุด
2. ถ้าสถานการณ์นั้นตรงกับความเป็นจริงมากหรือเขาเคยปฏิบัติมาก ให้ผู้ตอบทำเครื่องหมาย x ลงในช่องมาก
3. ถ้าสถานการณ์นั้นตรงกับความเป็นจริงและไม่เป็นจริงพอ ๆ กัน หรือเขาเคยปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติพอ ๆ กัน ให้ผู้ตอบทำเครื่องหมาย x ลงในช่องปานกลาง
4. ถ้าสถานการณ์นั้นไม่ค่อยตรงกับความเป็นจริงนักหรือเขาไม่ค่อยได้ปฏิบัติเช่นนั้น ให้ผู้ตอบทำเครื่องหมาย x ลงในช่องน้อย
5. ถ้าสถานการณ์นั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงเลย หรือตรงกับความเป็นจริง

น้อยที่สุด หรือเขาไม่เคยปฏิบัติเช่นนั้นเลย หรือปฏิบัติเช่นนั้นน้อยที่สุด ให้ผู้ตอบทำเครื่องหมาย
x ลงในช่องน้อยที่สุด

ง. การให้คะแนน เนื่องจากในแบบสอบถามทั้ง 30 ข้อนี้ ประกอบด้วยข้อ
คำถามทั้งทางค่านิยมและนิเสธ ดังนั้นการตรวจให้คะแนนจึงเป็น 2 แบบ คือ

1. ในค่านิยม ให้ 5 คะแนน สำหรับผู้ที่ตอบช่องมากที่สุด และให้ 4
3 2 และ 1 คะแนน สำหรับผู้ตอบในช่องมาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ

2. ในค่านิเสธ ให้ 1 คะแนน สำหรับผู้ที่ตอบช่องมากที่สุด และให้ 2
3 4 และ 5 คะแนน สำหรับผู้ตอบในช่อง มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ

เมื่อตรวจให้คะแนนเรียบร้อยแล้ว ก็รวบรวมคะแนนโดยที่คะแนนรวมของ
ตัวอย่างประชากรแต่ละคนได้มาจากคะแนนการตอบแบบสอบถามลักษณะความเป็นผู้นำที่เพื่อน
ทั้ง 5 ของตัวอย่างประชากรเป็นผู้ตอบ ถ้าตัวอย่างประชากรคนใดได้คะแนนรวมสูงสุด
แสดงว่าเป็นผู้ที่มีลักษณะความเป็นผู้นำสูง ถ้าได้คะแนนต่ำ แสดงว่าเป็นผู้ที่มีลักษณะความเป็น
ผู้นำต่ำ

แบบของการทดลอง

เป็นกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ซึ่งเป็นอิสระต่อกัน แต่ละกลุ่มจะได้รับวิธีการฝึกอบรม
ที่แตกต่างกัน

การดำเนินการทดลอง แบ่งออกเป็น 3 ชั้น

1. ชั้นเตรียมการทดลอง แบ่งออกเป็น 3 ชั้น เช่นกัน ได้แก่

1.1 ชั้นเตรียมโปรแกรมฝึกลักษณะความเป็นผู้นำซึ่งผู้วิจัยได้ทำเป็นลำดับชั้น

ดังนี้

ก. คนควาและรวบรวมลักษณะความเป็นผู้นำจากหนังสือ เอกสาร วารสาร
และงานวิจัยต่าง ๆ แล้วจึงคัดเลือกเอาเพียงบางลักษณะ ได้ 27 ลักษณะ

ข. นำลักษณะความเป็นผู้นำทั้ง 27 ลักษณะไปให้กรรมการนิสิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 15 คน เลือกลักษณะที่เขาเห็นว่าสำคัญที่สุด สำหรับผู้นำมา 5 ลักษณะ จากนั้นผู้วิจัยได้นำลักษณะทั้งหมดมาสำรวจความถี่ (ดูในภาคผนวก) ผลปรากฏว่า 5 ลักษณะที่มีความถี่สูงสุด ได้แก่

- ข.1 ความรับผิดชอบ
- ข.2 ความเชื่อมั่นในตนเอง
- ข.3 การทำงานร่วมกับผู้อื่น
- ข.4 มนุษยสัมพันธ์
- ข.5 การตัดสินใจ

ค. นำลักษณะความเป็นผู้นำทั้ง 5 มากำหนดค่านิยามศัพท์เฉพาะแล้ว สร้างโปรแกรมการฝึกลักษณะความเป็นผู้นำแต่ละลักษณะนั้น โปรแกรมการฝึกจะประกอบด้วย ภาคบรรยาย และภาคกิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยคนควรรวบรวมจากหนังสือ เอกสาร วารสาร และงานวิจัยต่าง ๆ

1.2 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามลักษณะความเป็นผู้นำ

ก. จากค่านิยามศัพท์เฉพาะของลักษณะความเป็นผู้นำทั้ง 5 นั้น ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามลักษณะสถานการณ์ขึ้นจำนวน 38 ข้อ ข้อคำถามนั้น อาจเป็นเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นแล้ว หรือยังไม่เคยเกิดขึ้นเลย และลักษณะของข้อคำถามมีทั้ง คำนานิยาม คือ สถานการณ์ที่บ่งถึงลักษณะความเป็นผู้นำที่ดี และค่านิเสธ คือ สถานการณ์ที่บ่งถึงลักษณะความเป็นผู้นำที่ไม่ดี

ข. นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบเพื่อหาความเที่ยงตรง (Face Validity)

ค. ปรับปรุงแก้ไข และเลือกข้อคำถามเพื่อนำไปใช้ จำนวน 30 ข้อ

1.3 ขั้นตอนสถานที่ ผู้วิจัยเลือกใช้ห้องปฏิบัติการทางจิตวิทยาซึ่งมีความกว้างพอเหมาะที่จะทำกิจกรรมได้ มีโต๊ะ เก้าอี้ และกระดานพร้อม นอกจากนี้ยังเป็นสถานที่ที่สะดวกทั้งสำหรับกลุ่มตัวอย่างและผู้วิจัยเอง

2. ขั้นดำเนินการทดลอง เป็นขั้นของการ เข้ากลุ่มเพื่อฝึกอบรมลักษณะความเป็นผู้นำ ซึ่งประกอบด้วย การฝึกสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ๆ ละประมาณ 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 5 สัปดาห์ โดยที่ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อในการฝึกดังนี้

- ครั้งที่ 1 ตอนที่ 1 การทำความรู้จักระหว่างสมาชิก
 ตอนที่ 2 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับความเป็นผู้นำ
 ตอนที่ 3 การทำงานร่วมกับผู้อื่น
- ครั้งที่ 2 มนุษย์สัมพันธ์
- ครั้งที่ 3 การตัดสินใจ
- ครั้งที่ 4 ตอนที่ 1 ความเชื่อมั่นในตนเอง
 ตอนที่ 2 ความรับผิดชอบ
- ครั้งที่ 5 การสำรวจตนเอง

ในการ เข้ากลุ่มของทั้ง 2 กลุ่ม ปรากฏว่าบางครั้งก็มีสมาชิกครบทั้ง 8 คน บางครั้งก็ไม่ครบ ดังตารางที่แสดงจำนวนสมาชิกที่ เข้ากลุ่มในแต่ละครั้งต่อไปนี้

ตารางที่ 1 จำนวนสมาชิกที่ เข้ากลุ่มในแต่ละครั้ง (Session)

กลุ่ม	ครั้งที่					เฉลี่ย
	1	2	3	4	5	
พฤติกรรม	8	7	7	7	7	7.20
พุทธิปัญญา	8	8	7	7	7	7.60

จากตาราง แสดงว่าจำนวนคนเฉลี่ยในการ เข้ากลุ่มแต่ละครั้งของกลุ่มพฤติกรรม เท่ากับ 7.20 ของกลุ่มพุทธิปัญญา เท่ากับ 7.60

นอกจากนั้นในการเข้ากลุ่มบางครั้ง ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกเสียง ในการบันทึกเสียงนี้ ผู้วิจัยได้ชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบว่า ผู้วิจัยต้องการนำไปถอดความเพื่อเป็นตัวอย่างประกอบในการเขียนวิทยานิพนธ์ และจะไม่มีผลต่อกลุ่มตัวอย่างไม่ว่าในทางใด

3. ขั้นตอนการทดลอง เมื่อการฝึกอบรมลักษณะความเป็นผู้นำดำเนินมาจนครบทั้ง 5 ครั้งแล้ว ผู้วิจัยได้ขอให้สมาชิกกลุ่มตัวอย่างแต่ละคน นำเพื่อน 5 คน ที่ได้เลือกไว้แล้ว ตามหลักเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น มาพบกับผู้วิจัยภายใน 1 สัปดาห์หลังจากเสร็จสิ้นการฝึกแล้ว เพื่อตอบแบบสอบถามลักษณะความเป็นผู้นำ โดยผู้วิจัยให้เกณฑ์การประเมินจากพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มตัวอย่างในช่วงการฝึก

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การทดสอบแบบ Kolmogorov - Smirnov¹ เพื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนจากแบบวัดลักษณะความเป็นผู้นำของกลุ่มพฤติกรรมและกลุ่มพุทธิปัญญา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹Sidney Siegel, Nonparametric Statistics the Behavioral Sciences (Tokyo : McGraw-Hill Kogakusha, 1956), pp. 127 - 136.